

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ НАПН УКРАЇНИ

ЧЕТВЕРТІ ВСЕУКРАЇНСЬКІ ПЕДАГОГІЧНІ ЧИТАННЯ
ПАМ'ЯТІ О. Я. САВЧЕНКО

**КОНТЕКСТИ ТВОРЧОСТІ
ОЛЕКСАНДРИ ЯКІВНИ САВЧЕНКО.
РОЗВИТОК ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ
ТА САМОСТІЙНОСТІ
УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ:
СУЧАСНІ Й ПЕРСПЕКТИВНІ ПРАКТИКИ**

ДОВІДНИК



Київ
2025

Контексти творчості Олександри Яківни Савченко

Розвиток пізнавальної самостійності здобувачів освіти в умовах воєнного стану

Тетяна Мієр,

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри початкової освіти
Факультету педагогічної освіти
Київського столичного університету імені
Бориса Грінченка

ORCID 0000-0002-2874-2925
email t.miyer@kubg.edu.ua



Розвиток пізнавальної самостійності здобувачів освіти в умовах воєнного стану

має організовуватися
з урахуванням широких можливостей смислового
поля поняття «самостійність» та його впливу на
виокремлення трьох векторів сприймання
самостійності як феномену, яким передбачається
розвиток самостійності, як:

Розвиток
пізнавальної
самостійності
здобувачів освіти
в умовах
воєнного стану

✓ особистісної риси
(якості, властивості)
особистості
здобувачів освіти

✓ характеристики
діяльності й
поведінки
здобувачів освіти

✓ узагальненої
характеристики
активності
здобувачів освіти

**Самостійність як
риса (якість, властивість)
особистості
здобувачів освіти**

розвиток вольової якості
особистості

**Самостійність як
риса (якість, властивість) особистості
здобувачів освіти**

передбачає
педагогічні впливи, які сприяють

розвитку вольової якості особистості.

Це:

- уміння з власної ініціативи формувати мету діяльності (дій);
- без сторонньої допомоги знаходити способи досягнення мети;
- дотримуватися самостійно прийнятих рішень;
- враховувати в майбутній діяльності самостійно сформульовані висновки.

**Самостійність як
риса (якість, властивість) особистості
здобувачів освіти**

передбачає
педагогічні впливи, які сприяють

✓ розвитку узагальненої якості особистості.

Це розвиток:

- ініціативності;
- критичності,
- адекватності до самооцінювання;
- почуття особистої відповідальності за результати діяльності, вчинки, поведінку.

**Самостійність як
риса (якість, властивість)
особистості
здобувачів освіти**

розвиток узагальненої
якості особистості

Самостійність як характеристика діяльності й поведінки особистості здобувачів освіти

передбачає педагогічні впливи, які сприяють розвитку:

1

- уміння діяти за самокерівництва;

2

- уміння добирати модель поведінки, що визначається більше внутрішніми чинниками психологічної природи, ніж зовнішніми впливами оточення.



Самостійність як
узагальнена характеристика
активності здобувачів освіти
передбачає педагогічні впливи,
які сприяють:

1. РОЗВИТКУ КРИТИЧНОСТІ

- це аналіз ситуацій, процесу та результатів діяльності з метою самооцінювання їх ефективності

2. РОЗВИТКУ ІНІЦІАТИВНОСТІ

- це розроблення та реалізація в навчальній діяльності творчого задуму

Розвиток пізнавальної самостійності здобувачів освіти в умовах воєнного стану має враховувати

три векторності
сприймання самостійності

Це:

- сприймання самостійності як особистісної риси (якості, властивості) особистості здобувача освіти;
- сприймання самостійності як характеристики діяльності та поведінки;
- сприймання самостійності як узагальненої характеристики здобувачів освіти

ТРИ
ВЕКТОРИ
сприймання
самостійності та
її розвитку

Розвиток пізнавальної самостійності здобувачів освіти в умовах воєнного стану має вибудовуватися з урахуванням вияву ними

Розвиток пізнавальної самостійності здобувачів освіти в умовах воєнного стану

• підвищеного рівня тривожності, емоційної нестабільності, розгубленості тощо

• має врегульовуватися екоінтедиференційним підходом

У разі наявності в поведінці здобувачів освіти ознак, які засвідчують про тривожність, пригніченість, стурбованість чи інші негативні стани, вибудовування освітнього процесу має здійснюватися з домінуванням **інтеграції**.

Організацію пізнавальної самостійності здобувачів освіти в умовах воєнного стану потрібно вибудувати як процес, який:

- логічно включається в групову роботу здобувачів освіти,
- є передумовою їх об'єднання у групи (комфортні для взаємодії).

Мета: пом'якшене виведення з того чи іншого негативного стану, виникнення якого спричинено російською військовою агресією.

Суть
екоінтедиференційного
підходу

Задіяння
соціальних мотивів
«учень – його
досягнення» /
«студент – його
досягнення»

Слід враховувати, що для здобувачів освіти з різним рівнем розвитку пізнавальної самостійності значущими постають різні мотиви.

У здобувачів освіти

- з високим рівнем розвитку пізнавальної самостійності самоактивізується
мотив досягнення і обов'язку;
- з середнім рівнем розвитку –
мотив досягання;
- з початковим рівнем розвитку –
мотив схвалення.

Організація процесу розвитку пізнавальної самостійності здобувачів освіти в умовах воєнного стану має:

- передбачати індивідуальний вибір спрямування діяльності

(репродуктивна, продуктивна, творча);

- узгоджуватися з психічним станом кожного із здобувачів освіти;

- передбачати поступове ускладнення рівня пізнавальної самостійності на основі:

- використання інноваційно-стимулюючих засобів опрацювання змісту;
- виконання діяльності задіянням нових способів дій.

Індивідуальний вибір
спрямування
діяльності

Поступове
ускладнення рівня
пізнавальної
самостійності

... ВИСНОВКИ ...

Розвиток пізнавальної самостійності здобувачів освіти в умовах воєнного стану має набути процесуальності, під час якої враховано:

- вікові особливості здобувачів освіти;
- рівень особистісного розвитку;
- сформованість здатності до мотиваційної саморегуляції й самокерування власною пізнавальною діяльністю;
- наявність певних емоційних станів;
- стресотворювальні фактори, спричинені загарбницькими діями російських військ на території України.